

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 23. septembra 1874.

O b s e g: Vrtilna pompa za vino presnemati. — Češpljeva drevesa. — Zbor vinorejcev v Mariboru 5. septembra. — Izvršilne določbe k postavi o zemljiških knjigah za Kranjsko. (Konec.) — Gospodarska novica. — Iz Kranjske gore do Beljaka. — Slovensko-nemški slovar in gosp. Levstik. — Družba sv. Mohorja. — Mnogovrstne novice. — Iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Vrtilna pompa za vino presnemati.

Po vsi pravici se imenuje v poslednji številki nemškega časnika „Weinlaube“ vrtilna pompa stroj, kateri se rabi za presnemanje vina. Ta si je v kletih velikih posestnikov, vinskih trgovcev, med vsemi kletarskimi mašinami ali stroji kmalo največjo razširjenost pridobil, in zakaj bi si je ne bil? Korist tacihi pomp je namreč neprecenljiva, kajti z njo se zelo hitro presnema ali pa polni, — po velikosti pompe 50 do 100 vedrov v eni uri. — Pri tem delu se vina nič ne razlije, vino se ne veša, kar je pa pri navadnem pretakanju z brentačami ali škafi neizogibno. Vrh vsega tega opravi pa še vse delo ena sama oseba, katera pompo vrti.

Rabi se ta pompa tako-le: kavčukno čevo, tako imenovano srkalno (Saugschlauch), le en seženj dolgo pa zelo močno čevo — kavčuk je namreč okoli močne medene špirale vlit — se s pripomočjo na-nj privite pipe s čepovo luknjo tistega soda v zvezo spravi, iz katerega se misli vino pretakati; drugo po potrebi dolgo odpeljalno čevo (Förderungsschlauch) pa s pomočjo nanj pritrjene kljukaste kolenične pipe v veho družega soda vtakne, v katerega se misli vino pretočiti, na to se pa začne kolo pompe vrteti.

Mladih vin se sicer pri prvem in drugem presnemanju ne sme s pompo tako presneti, da bi z zrakom nič v dotiko ne prišla, kajti dotika zraka je v tem času zorenju vina zelo ugodna; to pa nas ne sme motiti, saj lahko vino v kakošno posodo, kak čeber teči pustimo, in iz tega še le v nov sod izpompamo. Te pompe pa niso le dobre za presnemanje in polnenje vina, ampak tudi za gasenje ognja, kajti z njimi se voda lahko na najvišjo hišo pompa.

Vse, kar smo do zdaj o vrtilni pompi rekli, se mora vsakemu trtorejcu, vinskemu trgovcu, krčmarju dopasti; žalibog je pa njena cena tako visoka, da si je pri najboljši volji ne more vsak, kdor bi jo potrebovali utegnil, omisliti; kajti najmanjša, ki ispompa ter prepelje le 50—60 vedrov v eni uri, stane brez vseh čevs in pip že 100 gold. Obedve pipi in 4 sežnji kavčuknega — to se dobi v vsaki dolgosti — vse to stane pa tudi vsaj 50 gold.

Akoravno je cena vrtilne pompe visoka, je pa vendar kaj lahko mogoče, da jo tudi manjši posestniki rabijo, in sicer na ta način, da si ali cela srenja eno kupi, ali pa da storé to vsaj boljši posestniki srenje, kateri jo potem po vrsti za presnemanje, in ob svojem

času tudi za polnenje vina rabijo. Na ta način kupljena pompa pride posameznega malo stati, recimo, da stopi deset posestnikov v društvo, le 15 gold.; in vendar koristi vsakemu ravno tako, kakor ko bi vsak svojo imel. Da! taka pompa donáša lastnikom tudi denaren dobiček lahko, ako se namreč drugim ne društvenikom izposojuje za plačilo petdesetih krajcarjev od soda, katere gotovo vsak lahko in rad plača.

Slovenski vinorejci! sledite temu svetu, nobeden se ne bode kesal.*) Kdor tako pompo želi, obrne naj se na-me, radostno mu jo naročim.

Rihard Dolenec,
vinorejske šole vodja na Slapu pri Vipavi.

Češpljeva drevesa.

Če pomislimo, koliko vredno sadje da so češplje ali slive, se nam mora, če na drevesa pogledamo, prav milo storiti. Zdravo, krepko, češpljevo drevo je prava bela vrana. Od kod pa to izvira? Od tod, da se češpljeva drevesa večidel le po izrastkih iz korenin, ne pa po semenu zorejajo. Če hočemo lepo, zdravo, močno drevo imeti, mu moramo za močne zdrave korenine skrbeti; to se pa le dá doseči, če se drevesa iz pešek, ne pa iz korenin zorejajo. Pri vseh drugih drevesih se tako ravna, le pri češpljah ali slivah se jemljejo koreninski izrastki. Ti izrastki imajo pa vsikdar slabe korenine; iz korenin poganjajo zopet izrastki, ki se dalje presajajo, drevesa pa vedno slabejša prihajajo. Toraj zdaj, ko je ravno čas, naj se češpljeve koščice nabirajo, pa na solncu ne sušé, ampak brž, ko pridejo iz sadú, na kakem primernem kraju na vrtu posadijo v zemljo. Če tudi vse ne bodo pognale, bode vendar prihodnjo spomlad dosti zdravih češpljevih dreves, s katerimi se dajo v kratkih letih ostarela drevesa nadomestiti.

„Pr. Ldw.“

Zbor vinorejcev v Mariboru

5. septembra.

Gospod dr. Radej, odborovega prvosednika namestnik, pozdravi mnogobrojno skupščino in omeni, kako da se je stvar dozda razmotavala. Skupščina izvoli potem njega za prvosednika, dr. Srnca za namestnika in Fr. Wiesthalerja za zapisnikarja. Gosp. F. Auchman je govoril o poglavitnih naukih kletarstva,

*) Tu se vašim ljudém res spet ponuja prilika združenja, da se to, kar eden ne premore, doseže „viribus unitis“.

kakor se najdejo v knjižici, ki se je navzočim razdelila. *) — O narejanju umetnega vina govori g. Auchmann, ter obsoja sleparijo, g. dr. Srnec pa predlaga v odborovem imenu načrt prošnje do vlade, da bi namreč vlada narejanje vina iz drugih kakor grozdnih snov štela v obrtnijo, ne pa v pridelovanje surovih zemeljskih plodov, ter bi veljale za to obrtnijo postavne pogodbe, kakor za vsako drugo obrtnijo; da bi ta umetni pridelek ne imenoval se „vino“, ampak drugače, in da se naj upravnim oblastnijam gledé nadzorovanja krčem ostra povelja dajo; da slednjič tudi skuša pri ogerski vladi enacih postav doseči. — Dr. Hirschhofer iz Gradca priporoča, in zbor temu pritrdi, da se postavijo prisežni vinski agenti, in v tem smislu prošnja do vlade pošlje; da poseben odbor, ki se je takoj volil, potrebno pripravi, da bi se kletarske in eksportne družbe v pospeh vinski prodaji osnovale. Seidl govori o vravnanju užitnine in polajšavi zdanjega tarifa, za kar se ima vlada prositi. Slednjič še predlaga dr. Radej prošnjo do vlade, da se železniškim oblastnijam povelja dajo, kako da se vina bolj varno, ceneje in hitreje prevažajo.

Izvršilne določbe k postavi o zemljiških knjigah za Kranjsko.

(Konec.)

Imeniki (registri).

§. 46. Stvarni in osebni imeniki naj se — ako se kazala nepremičnin in posestnikov ne morejo v ta namen dalje rabiti — naredé po obrazcih za ta kazala predpisanih, izpuščaje rubriko odločeno za številko posestnih pól.

V vsakem primerljivi se mora skrb imeti, da se imeniki preskrbé s podrazdelki, kateri polajšajo pregled, in da se v njih pusti toliko praznega prostora, kolikor ga bo previdoma trebalo za dalje časa, da se vanj vpisujejo dopolnitve.

Dopolnitve in popravki se imajo učiniti takoj po zemljeknjižnih vpisih, na katere so natvezani.

Kako je postopati pri popravljanju?

§. 47. Brž ko je mogoče po tem, ko so se v kaki katasterski občini dokončali zemljeknjižni vložki, naj se uravná njih popravljjanje (ugotovljenje).

Ako ne priporočajo posebne razmere, drugače postopati, naj se ta uravnava vpelje ob enem času za vse občine, v katerih so se vršile lokalne pozvedbe v istem času.

Ako se nahaja v kaki katasterski občini katero deželno-knjižno zemljeknjižno telo, tedaj naj se deželno-knjižni vložek, ki se je za isto telo odprl — ako ni moral nedopolnjen ostati zaradi delov nahajajočih se v drugih občinah — ob enem z zemljiško knjigo one katasterske občine vred podvrže ravnanju v namen, da se popravi.

Ako pa zemljiška knjiga katasterske občine obseza zemljeknjižno telo, katerega deli se nahajajo v drugi občini, tedaj se mora zemljeknjižni vložek, kateri zapopade to zemljeknjižno telo, vsakikrat dopolniti, predno se vpelje ravnanje popravljjanja.

§. 48. Oglasitve, katere se nanašajo na posestne ali lastninske razmere (§. 7 a postave od 25. julija

1871 drž. zak. št. 96), naj se v razvid postavijo v istem listu, v katerem bi se moralo izvršiti zahtevanju prilično vpisovanje. Na taistem listu se ima tudi učiniti zbrisanje take oglasitve.

§. 49. Za oglasitve, katere se nanašajo na obremenjenje kacega zemljeknjižnega tela, katero še ni bilo vknjiženo (§. 76 postave od 25. julija 1871 drž. zak. št. 96), se ima — ako se to ni že storilo pri sestavljanju zemljeknjižnega vložka — odpreti poseben list z nadpisom „stara bremena“ na način, v §. 33. tega ukaza zaznamovan. V ta list se mora vpisati vse, kar se nanaša na napovedana stara bremena.

§. 50. Oglasitve, katere se tičejo prenašanja — katero je službeno opraviti — bremenskega stanja v kaki zemljiški knjigi zapopadenege, naj se v razvid postavijo v navadnem bremenskem listu.

§. 51. Oglasitve in ž njimi se stikajoče obravnave se morajo v razvidu imeti v kazalu, katero je spisovati posebej od dnevnika.

Razvid o napredovanju delovanja.

§. 52. Predsednikom sodnij prve stopinje je poročevati vsake kvatre o teku delovanja za napravo zemljiških knjig, zemljeknjižnim oblastnijam je pa vsacega pol leta poročevati o teku in posledkih ravnanja pri popravljanju.

Ta poročila so predlagati ministerstvu za pravosodje po poti deželne nadsodnije.

§. 53. Ta ukaz dobí veljavo tisti dan, ko se je razglasil.

Gospodarska novica.

* *Podlessek (Herbstzeitlose, Colchicum autumnale).* To zelišče, ki posebno na mokrotnih travnikih rado raste, je strupeno in dela senó, v katerem ga je mnogo, zelo nezdravo za živino. Dobro je toraj to rastlino kolikor mogoče na senožitih zatirati. Kot dobro sredstvo v ta namen se priporoča rana košnja sená, predno seme te rastline dozori in izpade. Čebulice podleskove ne trpijo več ko 5–6 let, in če se po semenu na novo ne zaplodi, se travnik v 3–4 letih skoraj do čistega te nevarne rastline iztrebi, če se namreč vsako leto z rano košnjo dozorenje semena zabrani. Rastlina slednjič tako onemore, da semena več ne nareja in popolnoma pogine. „Slov. Gosp.“

Potopisne črtice.

Iz Kranjske gore do Beljaka.

Kar je Gorenjska železnica podaljšana do Beljaka in tam sklenjena s potezami, ki te peljejo na vse štiri kraje svetá, ti je odprta prilika za majhen denar drčati prav daleč in si ogledati kraje, o katerih si prej le slišal ali bral, ker je bilo potovanje težavno, dolgo in drago. Res da drčaje po železni cesti vidiš vsak kraj le na trenutek in le od ene strani, značaj kraja pa, po katerem se pelješ, ti vendar nekoliko v spominu ostane, zlasti površna podoba se ti vtisne v spomin.

Ni toraj čuda, da zdaj, ko je potovanje skoro otročja igrača, drči po svetu cele trume ljudi, ki so prej domá za pečjo sedeli in si o težavah in nevarnostih potovanja rajši dali pripovedovati ali so sami brali, nego bi bili kaj tacega sami skusili.

Pa da v teh splošnih besedah ne bom preobširen, naj se lotim gori zaznamovanega predmeta in začnem potovanje v Beljak pri Kranjski gori.

Kranjska gora je lična, čedna in precej velika vas, ljudje prijazni in pošteni in dasiravno je tu sedež

*) Ta knjižica slovensko in nemško pisana se imenuje: „Poglavitni nauki kletarstva ali umnega ravnanja z vinom, za prosto ljudstvo razložil Ferd. Auchmann, narejevalec šampanca v Mariboru 1874“ in veljá 10 kr.